

УДК 004.451.47

М. Ф. Безкровний,
к. т. н., доцент кафедри аграрного консалтингу та сервісу,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ДІЯЛЬНІСТЬ УСТАНОВ АГРАРНОЇ НАУКИ НА РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

M. Bezkrorny,
Ph.D., Associate Professor of Department of agrarian consulting and service,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ACTIVITY OF INSTITUTIONS OF AGRARIAN SCIENTIFIC IN THE MARKET OF AGRICULTURAL INFORMATION AND CONSULTING SERVICES

Статтю присвячено аналізу особливостей надання консалтингових послуг науковими установами Національної академії аграрних наук. Провідна роль у розробці і впровадженні наукових розробок в аграрному секторі економіки належить науковим установам Національної академії аграрних наук. Весь спектр і обсяг робіт, які виконуються науковими установами Національної академії аграрних наук з впровадження, пропаганди і реклами наукових розробок вимагають не тільки значних додаткових фінансових витрат, а й значних витрат часу, що у сучасному економічному стані в Україні зробити складно. Тому для впровадження у виробництво наукових розробок установ Національної академії аграрних наук необхідно створити розгалужену систему регіональних інформаційно-консультаційних служб в Україні.

This article is devoted to the analysis of the peculiarities of the provision of consulting services by scientific institutions of the National Academy of Agrarian Sciences. The leading role in the development and implementation of scientific developments in the agrarian sector of the economy belongs to the scientific institutions of the National Academy of Agrarian Sciences. The whole range and scope of work performed by the scientific institutions of the National Academy of Agrarian Sciences on the implementation, promotion and advertising of scientific developments require not only significant additional financial costs, but also considerable time expenditures that are difficult to accomplish in the current economic situation in Ukraine. Therefore, for the introduction into the production of scientific developments of the institutions of the National Academy of Agrarian Sciences, it is necessary to create an extensive system of regional information and consultation services in Ukraine.

Ключові слова: організаційні форми дорадчих служб, дорадчі послуги, сільськогосподарська дорадча діяльність, дорадчі служби навчальних установ.

Key words: organizational forms of advisory services, advisory services, agricultural advisory activities, advisory services of scientific institutions.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Система інформаційно-консультаційного обслуговування сільськогосподарських товаровиробників та населення науковими установами набуває все більшого значення. Важливим кроком у підвищенні ефективності діяльності дорадчих служб в Україні є залучення наукових установ НААН до надання дорадчих послуг сільськогосподарським товаровиробникам і сільському населенню. Тому для впровадження у виробництво наукових розробок установ Національної академії аграрних наук необхідно створити розгалужену систему регіональних інформаційно-консультаційних служб в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Значний внесок про роль наукових установ у дорадчій діяльності висвітлено в публікаціях В. Баутина, В. Лазовського, Б. Рунова та ін.

Важливу роль у дослідженні проблем розвитку інформаційно-консультаційних служб відіграли праці Д. Алексанова, О. Бородіної, В. Верби, В. Кошелева, М. Кропивки, М. Маліка, В. Маковецького, П. Саблука, А. Посадського та ін. [1]. Проте поки що не вдалося сформувати загально визнані методологічні підходи щодо формування та налагодження ефективної системи дорадництва з участю наукових установ.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є наукове обґрунтування залучення аграрних наукових установ до надання соціально спрямованих дорадчих послуг.

Виділення інформаційно-консультаційної діяльності в самостійний вид діяльності також торкається і наукової сфери [2]. Однак тут мова йде не про перерозподіл функцій на користь цього виділеного виду діяльності, а про забезпечення

Таблиця 1. Зведені дані про впровадження інновацій та консультативна діяльність у 2008...2015рр. регіональними центрами наукового забезпечення НААН

Назва видів науково-технічної продукції	Роки				
	2011	2012	2013	2014	2015
Проведено конференцій, семінарів, нарад	1469	1184	1271	1104	640
Проведено днів поля	266	233	211	98	111
Проведено круглих столів, курсів, шкіл	711	408	379	211	257
Проведено виставок, аукціонів, ярмарок	451	432	472	204	231
Проведено консультацій	32713	36102	24264	21305	33000
Опубліковано рекомендацій, буклетів та інформаційних листків	2890	3509	2920	1573	1716
Опубліковано статей у газетах, журналах	6289	4608	4828	4532	5678
Виступи на радіо	465	377	351	121	154
Виступи на телебаченні	544	466	511	124	157

закінченості процесу передачі наукових розробок у систему сільськогосподарського виробництва.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Однією з важливих форм організації консультативної діяльності, заснованої на принципах державних консультативних служб, є інформаційно-консультативні підрозділи, створені в системі Національної академії аграрних наук України.

Академія є державною науковою організацією, яка заснована на державній власності й фінансується з державного бюджету України.

У віданні НААН входять 258 установ, підприємств і організацій, у якій функціонують шість відділень: землеробства, меліорації та механізації; рослинництва; зоотехнії; ветеринарної медицини; аграрної економіки і продовольства; наукового забезпечення інноваційного розвитку.

Учені Академії проводять дослідження в галузях ґрунтознавства та агрохімії, землеробства, агроекології, водних проблем і меліорації земель, сільськогосподарської мікробіології, органічного виробництва сільськогосподарської продукції, хмелярства, механізації та електрифікації сільськогосподарського виробництва і технічного сервісу, інженерно-технологічних засад створення екологічно безпечних промислових біотехнологій та обладнання для виробництва і застосування в агробіоценозах препаратів біологічного захисту рослин, а також особливостей динамічних процесів природних і штучних екосистем.

У рамках виконання фундаментальних наукових досліджень учені Академії досліджують:

- способи раціонального використання природних ресурсів;
- основи управління продуктивним потенціалом агросистем;
- геноми рослин і тварин;
- створення нових високопродуктивних рослин і тварин із цінними для людини господарськими властивостями;

— новітні технології отримання високоякісних харчових продуктів, обов'язкових для забезпечення здоров'я нації;

— науково-методологічне забезпечення механізмів реалізації сталого розвитку сільських територій, розробляють основи інвестиційно-інноваційного розвитку наукоємної аграрної сфери.

Прикладні дослідження науково-дослідних установ НААН спрямовані на розроблення:

— механізмів реалізації земельної реформи в Україні;

— новітніх технологій з відтворення і підвищення родючості ґрунтів;

— технічних засобів екологобезпечного використання водних ресурсів; наукоємних технологій виробництва органічної рослинницької продукції;

— ресурсозберігаючих технологій виробництва і глибокої переробки сільськогосподарської продукції;

— вдосконалення існуючих генотипів тварин, методів контролю безпечності тваринницької продукції;

— високоефективних засобів діагностики, профілактики та лікування хвороб;

— технологічних процесів і технічних засобів застосування наноматеріалів та нанопрепаратів для технічного обслуговування, ремонту техніки й відновлення деталей сільськогосподарських машин та обладнання.

Велику роботу установи НААН проводять з міжнародної співпраці. Формуються спільні науково-технічні програми на здобуття грантів. Розробляються програми розвитку аграрного бізнесу шляхом комерціалізації завершених наукових розробок і технологій.

З ініціативи президії НААН і Міністерства аграрної політики в 1998 році в кожній області в складі науково-дослідних закладів, що входять до структури НААН, було створено центри наукового забезпечення агропромислового виробництва.

Головною метою таких центрів було забезпечення інформаційно-консультативними послугами сільськогосподарських товаровиробників і жителів сільських територій.

Головними напрямками діяльності таких регіональних центрів є:

- маркетинг і трансфер наукових розробок;
- допомога проведення реформ в АПВ з впровадженням державних програм і проектів;

— навчання фахівців сільськогосподарських підприємств і мешканців сільських територій;

— пропаганда та впровадження інноваційних технологій;

— інформаційне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників інформацією про інноваційні та інвестиційні проекти.

Найбільшу роботу проводить НААН зі створення науково-технічних розробок та наданих науково-консультаційних послуг для забезпечення трансферу інновацій. Обсяги наданих регіональними науковими центрами АПВ сільськогосподарських дорадчих послуг за їх видами приведені в таблиці 1. Впроваджувальна діяльність наукових установ НААН здійснюється в рамках виконання науково — дослідних програм "Нові та удосконалені технології науково-консультаційного забезпечення трансферу інновацій в агропромислове виробництво", в рамках якої на інформаційно-консультаційне забезпечення АПВ спрямовувалось фінансування з державного бюджету [3].

Консультаційна та інформаційна діяльність наукових установ НААН направлена на інформування сільськогосподарських товаровиробників, сільських господарів з питань науково-технічного забезпечення їх підприємницької діяльності, ринку виробництва і збуту виробленої продукції та навчання їх умінню приймати правильні управлінські рішення щодо вибору напрямку прибуткового ведення господарства. Широко використовують різноманітні форми навчання (лекції, курси, семінари, школи).

Разом з науковою діяльністю дорадча діяльність наукових установ НААН спрямована на забезпечення трансферу інновацій та рекламування власних розробок і наукоємної продукції (сортового насіння, посадкового матеріалу, породної худоби тощо).

З метою їх кращої комерціалізації наукових розробок і наданням послуг технологічного характеру використовуються демонстраційні дослідні ділянки і полігони для проведення днів поля в основному для спеціалістів сільськогосподарських підприємств.

Деякі з наукових установ організували в своєму складі СДС (Івано-Франківський інститут АПВ, Чернігівський інститут АПВ), які використовували повноцінні технології ведення дорадчої діяльності.

Як бачимо з таблиці 1, значне збільшення наукових розробок почалося з 2010 року. А комерціалізація наукової і науково-місткої продукції за цей період знаходиться, практично, на одному рівні.

Хоча можна однозначно сказати, що далеко не всі наукові розробки знаходять своє впровадження у виробництво.

З одного боку, причиною такого рівня впровадження наукових розробок у виробництво є відсутність у багатьох наукових установах інформаційно-консультаційних підрозділів, а з другого — недостатньо розвинуто мережу регіональних інформаційно-консультаційних служб в Україні.

Хоча наукову та інформаційно-консультаційну діяльність ці установи проводять значну, але самотужки забезпечити достатній рівень впровадження наукових розробок неможливо.

Тобто в середньому щорічно науковцями НААН проводиться понад 30000 різноманітних консультацій для сільськогосподарських товаровиробників, понад 100 днів поля, понад 5000 статей.

ВИСНОВКИ

Важлива роль по розробці і впровадженню наукових розробок в аграрному секторі економіки належить науковим установам НААН. Весь спектр і обсяг робіт, які виконуються науковими установами НААН по впровадженню, пропаганді і рекламі наукових розробок вимагають не тільки значних додаткових фінансових затрат, а й значних затрат часу, що при сучасному економічному стані в Україні зробити складно. Тому для впровадження у виробництво наукових розробок необхідно створити розгалужену систему регіональних інформаційно-консультаційних (дорадчих) служб в Україні.

Література:

1. Безкровний М.Ф., Організація інформаційно-консультаційної діяльності: навч. посіб. — К.: Каравела, 2009. — 492 с.
2. Бородина О.М. Сільськогосподарське дорадництво та проблеми його кадрового забезпечення. — К.: ІАЕ УААН, 2001. — 72 с.
3. Кропивко М.Ф. Інформаційне забезпечення агропромислового виробництва України в ринкових умовах: монографія. — К.: ІАЕ УААН, 1996. — 160 с.

Refetences:

1. Bekrovny, M.F. (2009), Organization of information and consulting activities: Teaching. Manual, K.: Caravela, 492 p.
 2. Borodina, O.M. (2001), Agricultural advisory and problems of its staffing, K.: IAE UAAS, 72 p.
 3. Kropivko, M.F. (1996), Information support of agro-industrial production of Ukraine in market conditions: Monograph, K.: IAE UAAN, 160 p.
- Стаття надійшла до редакції 10.07.2017 р.